PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok IV. Warszawa, piątek 6 września 1929 r. Nr. 204.

SPRAWY POLSKIE

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Vossische Ztg. 5.IX. w koresp. z Warszawy pisze o toczących się naradach nad zmianami w rządzie i zaznacza, że została podjęta akcja w kołach większości parlamentarnej, która ma na celu przywrócenie silniejszego wpływu Sejmu na rządy w kraju. Partje prawicowe zabiegają o spowodowanie zwołania Sejmu na sesję nadzwyczajną, jednak wniosek w tej sprawie musi być poparty 148 głosami; taką liczbą głosów one nie rozporządzają. Rozstrzygającym czynnikiem przeto są partje lewicowe, głównie P. P. S. i Wyzwolenie, ale co do potrzeby zwołania Sejmu panuje między temi stronnictwami rozbieżność. Wymienione stronnictwa uważają, że obecnie jeszcze nie nadszedł czas na podjęcie decydującej walki z dyktatorskiemi tendencjami rządu marsz. Piłsudskiego. Natomiast skrajna lewica oraz prawica są zdania, że w tej walce nie należy pominąć żadnej sposobności. Decyzja co do wszczęcia tej walki ma zapaść w połowie miesiąca na Zjeździe socjalistycznym.

POLSKA A CZECHOSŁOWACJA.

Narodni Politika 5.IX. donosi o zamierzonem przez Rumunję zaproponowaniu Polsce ściślejszego zbliżenia z Małą Ententą. Dziennik zaznacza także, że polskie min. spraw zagranicznych w nowym sezonie politycznym zamierza podjąć akcję mającą na celu ściślejszą współpracę z Czechosłowacją.

Dziennik podkreśla w dłuższym artykule, że dawniej Polska i Czechosłowacja w wielu kwestjach trzymały się wspólnej linji, a obecnie zaś miałyby dojść do porozumienia w dziedzinie politycznej, gospodarczej, a nawet wojskowej.

Dziennik w ostatnich tygodniach zamieszczał mniejsze notatki, lansujące powyższe pomysły. (Przyp. red. „Przegl. Pr. Zagr.").

Lidowe Nowiny 4.IX. piszą o potrzebie zbliżenia polsko - czechosłowackiego, któremu jakoby daje wyraz prasa polska. Dziennik zaznacza, że chociaż z oficjalnej strony nie zostało nic skonkretyzowane, to jednak wiele rzeczy stale i uporczywie się powtarza. Dziennik stwierdza, że istnienie obok siebie 40 miljonów Słowian, zbliżonych do siebie gospodarczo i kulturalnie może stanowić podstawę nowej polityki słowiańskiej.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

PO KONFERENCJI W HADZE.

Le Temps 4.IX. pisze w art. wst., iż kampanja prasy niemieckiej nacjonalistycznej przeciwko układowi zawartemu w Hadze, jest wynikiem metody, przyjętej nietylko przez prasę, lecz i przez członków rządu, a mianowicie — mylnego informowania opinji. Układ haski nie zadawala w zupełności żadnego z państw z powodu swej połowiczności, jednakże Niemcy odniosły bezwątpienia największe z niego korzyści a to z jednej strony na skutek przyjęcia planu Younga, a następnie wobec definitywnych uchwał w sprawie ewakuacji Nadrenji. Wzburzenie prasy hugenbergowskiej tłomaczy się w rzeczywistości tem, iż wejście w życie planu Young'a uniemożliwi na długie lata wszelkie usiłowania powrotu do dawnego régime'u. Kampanja nacjonalistyczna prowadzona w Niemczech zaostrza się obecnie również z tego powodu, że rząd Mueller — Stresemann walczy obecnie z wielkiemi trudnościami polityki wewnętrznej, które nacjonaliści starają się wyzyskać dla siebie.

Deutsche Allg. Ztg. 3.IX. w art. wst. „Nach Snowden Mac - Donald" pisze, że na terenie genewskim Mac Donald nie staje po raz pierwszy i on właśnie w 1924 r. domagał się miejsca dla Niemiec w Radzie Ligi Narodów. Wówczas przyczynił się do powstania znanego protokółu genewskiego, który „pod pokrywką teoretycznych zdań krył w sobie utrwalenie przewagi Francji na kontynencie". Dziennik sądzi, że Mac Donald nie powróci do tej polityki z 1924 r. tembardziej, iż w międzyczasie zostały podpisane traktaty lokarneńskie i miały miejsce wystąpienia Snowdena w Hadze, które znalazły akceptację Mac Donalda i zgodę narodu angielskiego.

Minister Wirth stwierdził niedawno, że przymierze anglo - francuskie, „jako całkowicie oszukańcze" przestało istnieć. Tem samem pogląd znajduje wyraz w prasie francuskiej; kilka większych dzienników paryskich proponuje zbliżenie do Włoch. Jednak dziennik zaznacza, że byłoby błędem sądzić, iż ochłodzenie stosunków między Francją a Anglją odrazu wprowadzi silne przesunięcia w układzie sił Europy.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Le Matin 4.IX. zamieszcza art. wst. St. Lausanne p. n. „Retour de Russie", omawiający powrót z Rosji wycieczki przemysłowców i finansistów amerykańskich. Lausanne pisze, iż amerykanie nie byli zbyt elokwentni po powrocie z tej podróży; obecnie dopiero dziennik ma możność zamieszczenia obszerniejszych informacyj, opartych na raporcie uczestnika tej wycieczki wybitnego przemysłowca p. Jesse Wrighta, delegowanego przez Amal gamated Bank w New Yorku. Zaznacza on na wstępie swego sprawozdania, iż z chwilą opuszczenia okrętu szwedzkiego uczestnicy wycieczki znaleźli się wobec widoku rozpaczliwej nędzy, która panuje w całym kraju sowieckim. P. Wright zwraca uwagę na to, że cała ludność zarówno cywilna jak i wojskowa jest uzbrojona. „Matin" cytuje komentarz „National Review", który pisze z ironją:

„Dziwne się wydaje wobec tego, że pacyfiści angielscy uważają nawiązanie stosunków z militarystami moskiewskimi za drogę do pokoju europejskiego i pomyślności W. Brytanji. Jeśli chodzi o ustosunkowanie się na przyszłość St. Zjednoczonych do Sowietów, to w tych dniach ogłoszony został komunikat, wyjaśniający, iż „nie zaszło nic takiego coby miało wpłynąć na zmianę ustosunkowania się Stanów Zjednoczonych do Rosji sowieckiej. Nie może być mowy o oficjalnem uznaniu Sowietów bez gwarancji z ich strony co do nieingerowania w wewnętrzne sprawy Ameryki, bez uznania własności amerykańskiej oraz długów wobec Ameryki".

The Daily Mail 2.IX. zamieszcza wywiad z obecnym dyktatorem Mandżurji Czang - Hsu - Ljang'iem, który wyraził się, że Chiny nie chcą wojny z sowietami ale bronią się przed zarazkami komunizmu, szerzonemi z Rosji. Dlatego tylko w ten sposób można powstrzymać propagandę. Umowa, odtycząca kolei, wyłączała propagandę komunistyczną, ale dokumenty, przychwycone w Charbinie, wykazały, że Rosjanie naruszyli umowę.

Zdaniem dziennika istnieją pewne dane, wskazujące na to, że także wypadki w Palestynie są częściowo wynikiem propagandy bolszewickiej, bo już dawniej były dowody, że bolszewicy podniecają sztucznie niezadowolenie Arabów. Komuniści zwalczają ustrój zwany przez nich kapitalistycznym; a że Anglja jest dobitnym typem tego ustroju, więc starają się ją i jej blizkie kraje wszelkiemi sposobami osłabiać i nękać.

ZBROJENIA A SPRAWA ROZBROJENIA.

Der Tag 5.IX. w koresp. z Nowego Yorku pisze, że genewska mowa Mac Donalda była w waszyngtońskich kołach miarodajnych „bardzo niemiłą niespodzianką". Tak w Białym Domu jak i w Departamencie Stanu oświadczają, że wspomniane przez Mac Donalda 3 punkty sporne w sprawie rozbrojenia na morzu są tak trudne do rozwiązania, iż bynajmniej nie można liczyć na rychłe ich załatwienie. Ameryka wogóle bynajmniej nie podziela optymizmu Mac Donalda. Sekretarz stanu Stimson po konferencji z prez. Hooverem oświadczył, że jeszcze potrzeba ogromnej pracy nad szczegółami, aby między Ameryką a Anglją mogła dojść do skutku umowa w sprawie floty. Równocześnie oświadczył senator Hale, przewodniczący komisji morskiej, że w każdym razie 15 uchwalonych krążowników będzie wybudowanych niezależnie od tego, jaki kształt przybierze umowa z Anglją.

Berlingske Tidende 2.IX. donosi o rokowaniach rozbrojeniowych między Mac Donaldem a Dawesem, wyrażając wątpliwości co do ich skuteczności. Słychać, że obydwa państwa godzą się na parytet, ale nie wiadomo, do jakich jednostek morskich ten parytet się odnosi. Pod tym względem osiągnięto już zgodę na konferencji genewskiej w r. 1927, ale do rozbrojenia na morzu nie doszło. Co do okrętów linjowych, może dojść do porozumienia, ale co będzie z krążownikami? — zapytuje dziennik. Ważność tego zagadnienia przypomniała się teraz żywo Anglji z powodu wypadków w Palestynie. Następnie nasuwa się pytanie, co będzie z Japonją, która dopiero co przyjęła szeroki plan morski. Autor jeszcze zapytuje co będzie z Francją i Włochami, które nie mogą się pogodzić na morzu Śródziemnem.

The Washington Post 18.VIII. w art. p. t. „Dwa zagadnienia światowe", omawiając najprzód plan Younga, przechodzi następnie do sprawy unormowania zbrojeń na morzu. Państwa europejskie nie tylko są zazdrosne o zbrojenia Anglji, ale jak np. Francja i Włochy zazdroszczą ich sobie nawzajem. Chcąc ocenić wagę projektów Mac Donalda co do rozbrojenia na morzu, należy mieć na uwadze opinję Churchilla, gdyż pomoc konserwatystów jest nieodzowna przy przeprowadzeniu ratyfikacji ewent. układu morskie-

go. Mac Donald widocznie odczuł nacisk kół parlamentarnych, upominających go, aby w sprawach angielskiej marynarki wojennej postępował ostrożnie. Pragnienie osiągnięcia porozumienia ze Stanami Zjednoczonemi jest ogólnie odczuwane przez naród angielski, jednak w praktyce jest on powściągliwy, gdyż zastanawia się nad przypuszczalnym kosztem takiego porozumienia. W obecnych okolicznościach, po złem wrażeniu wystąpień Snowdena w Hadze, widocznem się staje, że nie należy oczekiwać rychłego dojścia do porozumienia w sprawie ograniczenia zbrojeń. Gdy rządy amerykański i angielski będą rozsądne, to nie zwołają Konferencji morskiej dopóty, dopóki nie zostanie osiągnięte wstępne porozumienie między mocarstwami. Powtórne bowiem fiasco, podobne do genewskiego, uczyniłoby nie tylko niemożliwem osiągnięcie porozumienia za obecnego pokolenia, ale wywołałoby ponadto nowe nieporozumienia i uczucie rozgoryczenia...

SYTUACJA POLITYCZNA W ANGLJI.

The Daily Telegraph 2.IX. twierdzi, że Snowden dużo zrobił dla Anglji, choć wiele jeszcze spraw pozostało do rozstrzygnięcia; dziennik przypomina skierowane przeciw osobie Snowdena wycieczki dzienników francuskich i amerykańskich. Tymczasem Snowden stał się najpopularniejszym z ministrów, a nawet symbolem.

The Daily Herald 2.IX porównywa prace rządu Labour Party z pracą terorystów, twierdząc, że ci ostatni starali się uruchomić przemysł węglowy Anglji przez obniżenie płac górnikom angielskim, a to w celu umożliwienia konkurencji z zagranicą, gdy natomiast Labour Party dąży do międzynarodowego porozumienia się w sprawie przemysłu węglowego i dąży do ustalenia pewnych norm, uniemożliwiających zgubne dla robotników współzawodnictwo.

SYTUACJA POLITYCZNA W CZECHOSŁOWACJI

Neue Zürcher Ztg. 29.VIII. w art. wst. omawia stosunki między Czechami a Słowakami na tle procesu Tuki. Autor stwierdza, iż Masaryk wynalazł wyraz „Czechosłowacy", ale to pojęcie nie zupełnie odpowiada rzeczywistości. Słowacy, powołując się na umowę Pitsburską z października 1918 r. domagają się autonomji, podczas gdy tymczasem Czesi zalali Słowację i wszystkich tych, którzy im się nie chcą podporządkować, nazywają madziarami i wrogami państwa. Najwytrwalej walczy o samodzielność Słowacji Słowacka Partja Ludowa ks. A. Hlinki i ona to właściwie jest oskarżona w procesie Tuki. Socjaliści i agrarjusze dążą do zniszczenia tej partji i cały proces jest na to obliczony. Nie skończy się więc walka tych partyj z chwilą, gdy zapadnie taki czy inny wyrok w tym procesie. Dotychczasowy jego przebieg dowodzi, że w każdym razie chodzi tu o działalność polityczną a bynajmniej nie o sprawy kryminalne. W kołach praskich panuje przekonanie, że lepiej byłoby, gdyby tego procesu wogóle nie wszczynano.

The Washington Post 12.VIII. pisze o skardze Rusinów karpackich w Genewie na brutalne postępowanie wobec nich rządu czechosłowackiego. Dziennik przypomina, że traktat w St. Germain poręcza „najszerszą autonomję" Rusi Karpackiej, tymczasem pozostała ona na papierze. Rusini twierdzą, że Ameryka, Anglja, Francja, Włochy i Japonja, które wyraziły swoją zgodę na ów traktat z Czechosłowacją, są moralnie odpowiedzialne za dopilnowanie, aby postanowienia tego traktatu zostały przeprowadzone. Dalej wymienia dziennik poszczególne punkty skargi, jak konfiskatę ziemi, prześladowania kościoła prawosławnego i t. p.

NOTATKI I INFORMACJE

RÓŻNE.

L'Indépendance Roumaine 3.IX. opisuje pobyt parlamentarzystów francuskich w Polsce i kreśli dzieje powstania i współpracy klubów francusko - polskich w Polsce i Francji.

The Christian Science Monitor 13.VIII. w art. wst. omawia potrzebę zniesienia ograniczeń celnych które utrudniają stosunki handlowe między narodami. Na dowód, jak trudne sytuacje wynikają z powodu zbyt wielkich ceł, dziennik przytacza historję Cieszyna, jego podział na część polską i czeską, oraz przedstawia, jak to utrudniło rozwój tego miasta.

Il Popolo d'Italia 31.VIII. donosi, że rząd włoski przeznaczył z bieżącego budżetu 225.701.000 lir na roboty publiczne; jednocześnie w ten sposób zwalcza rząd ten bezrobocie.

ARTYKUŁY NIEUWZGLĘDNIONE.

Le Petit Parisien 1.IX. Henri Beraud: Ce que j'ai vu en Italie fasciste. Libre entretien avec Duce.

The Times 27.VIII. Airships and the state.

The Manchester Guardian 31.VIII. Pogroms in Palestine.

Deutsche Tageszeitung 3.IX. Amerika und Deutschland im Russengeschäft.

Vorwärts 1.X. Haag und die Wirtschaft.

Kölnische Ztg. 1.IX. Der „Kleine Völkerbund" mahnt den Grossen. (O genewskim zjeździe mniejsz. narod.).

Münchner N. Nachrichten 3.IX. Front gegen den Young-Plan.

Vorwärts 4.IX. Das Negerproblem in Amerika.

Frankfurter Ztg. 4.IX. Im Vorhof der internationalen Gerichtsbarkeit.

Der Tag 5.IX. Freytagh — Loringhoven Die Rheinlandkontrolle.

Berliner Tageblatt 5.IX. Finanz — und Wirtschaftspolitik der neuen japanischen Regierung.

Reichspost 31.VIII. Die Voraussetzungen des inneren Friedens in Oesterreich.

Neue Freie Presse 1.IX. Calvin Coolidge. Der Herr des Weissen Hauses.

Reichspost 4.IX. Durch Verfassungsreform zur Wirtschaftspolitik. — 5.IX. Der Aufruhr der Araber.